



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
Dumineca 8 Martie st. v.
20 Martie st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 20.

ANUL XVII.
1881.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru Români'a 2 galbeni.

Serisóre adresata redactorului.

Mircesci 24 febr. 1881.

Domnul meu,

..... Ve comunic o colecție de fragmente de cântece populare, culese în munții Moldovii,*) autorisându-ve a dispune de ele cum veți gasi cu cale.

Eu cred inse, că trebue a se publicá tot ce se atinge de obiceiurile, de simțirile și de geniul Românu'ui.

Tóte aceste publicări vor avé importanță a lor la timp, căci vor servi a completá sigilul original care distinge neamul românesc.

Primiți etc.

V. Alecsandri.

I.

Frunța verde salcióra,
Ce-ai în gura, Marióra?
— Busuioc și tamâióra.
— Dă-mi și mie, Marióra!
— N'are țat'a flori de dat,
C'am platit de le-am udat
Cu bani de pe sarutat
Și-am platit de le-am plivit
Cu parale de iubit.
— Atunci, fa, remâni cu bine,
Déca n'ai și pentru mine.
— N'are țat'a ce poftesci,
Du-te la care-o iubesci!

II.

Frunța verde, foi de nalba,
Resari luna mai de graba,
Sé se véda prin livada,
Sé cosesc pelin și iérba,
Sé dau puica-i sé desfaca;
Frunța verde, bob naut,
Desfă puica ce-ai facut,
Și-mi dá drumul sé me duc,
Că nu-s câne ca s'o uit,
Nici jidan nebotezat,
Sé remân de ris în sat.

III.

Frunța verde lozióra,
Marióra, Marióra,
Ochii tei me baga 'n bóla,
Marióra, Marióra,

Sprincenele me omóra,
Marióra, Marióra,
Mariuca fără minte,
Đi matei sé te marite!
— Însóra-te, dumnea-ta,
Sé vedem pe cine-i luá,
De-i luá un'a ca și mine,
Sé-ți dea Dumneđu mult bine,
De-i luá un'a grozavióra,
Sé dea Dumneđu sé móra,
Sé-i mânânc din colivióra,
Sé-i fia țerin'a ușóra,
Ca dóue petri de móra.

IV.

Frunța verde, mere, pere,
Nu te mai însurá, vere,
Destul m'am însurat eu,
Și-am luat un lucru reu,
Că mânâncă nespelata,
Și se culca nenchinata.

V.

Frunța verde d'avramésa,
Drag mi-a fost pe lumea ast'a
Calul bun și cu nevést'a:
Nevést'a te premenesce,
Calul bun te calaresce,
Unde înim'a-ți doresce.

VI.

Drag mi-a fost mie pe lume
Cararuș'a de pe culme,
Crângulețul cu alune,
Cu alune meruntele,
Culeg și dau mândrei mele.

VII.

Dela vale de Cerneți
Au crescut doi nuculeți.
Mititei ca frunđ'a rara;
Cânta cucii de s'omóra,
Mititei ca frunđ'a mica,
Cânta cucii de-o despica;
Iér în vèrf p'o ramurea
Cânta și o turturea,
Trista ca înim'a mea.

(Va urmá;)

* De dl N. Armașescu.

Un tutor.

— Comedia în 2 acte și 1 tablou. —

(Urmare.)

Leonora.

Déca, déca a stricat vasul de flori pe care mi l'a dat dl Redeanu de diu'a mea!... Déca ar fi facut nu știu ce, nu me superam așa de tare! Și déca me crede dl Redeanu așa de rea, eu tot țin la suvenirile care mi se dau.

Mad. Renon.

Atunci, cere-i pardon, sânt sigura că te-a iertă.

Leonora (cu durere.)

Oh! Nici odata!... N'ai vețut cu ce dispreț s'a uitat la mine? Și nici nu pot să-l rog să me ierte. Eu nu știu ce-i ast'a. De câte ori nu mi-am propus să fiu buna și ascultătoare, cum eram la pension. Eram vesela, dar buna, și de când am venit aici, sânt cu totul schimbata. Îmi propun să vorbesc cu blândeț'a cu el, și cum îl ved, par că mi-i tot cfuda, îl super necontentit. Și de-acum ori ce aș face, e zadarnic! Nu vré să mai fiu aice! A đis, că de un an nu mai are liniste. Și are dreptate! (Plânge.) Am să me omor, nu merit să traesc!

Mad. Renon.

Lasa!... Nu mai plânge, me duc eu împac pe dl tutor.

Leonora (o ia de amândoué mânilé.)

Te rog, du-te, spune că am să fiu foarte buna de acum... am să fac tot ce-a vré el. (O îmbrățișéza.) Să nu lasi să ne triméta la Iasi. La țera e aerul așa de sânetos. (Zimbînd printre lacrimi.) Ai întinerit cu đeece ani de când sântem aici.

Mad. Renon.

Iéta că me duc.

Leonora.

Numai te rog nu spune că te-am trimes eu! Spune că m'ai ispitit. (Cu glas nesigur.) Spune în sfêrșit ce vrei.

Mad. Renon.

Bine, bine, me duc. (Ese.)

Scen'a IX.

Leonora (șede lâng'a mes'a din stâng'a spectatorului, spriginînd capul pe mâna.)

Déca aș puté să fiu buna, aș da jumătate din viét'a mea. Dar e așa de greu!... Când mi se sue sângele în cap, nu știu ce fac, nici ce spun. (Ie un jurnal în mâna.) Mi se pare fia-care secunda o óra, de când s'a dus madame Renon. Să cetesc puțin noutățile din curier. Ce-i asta? „Incendiu“ nu me intereseza. „Copil gasit“ sermanul! „Sinucidere“ Să vedem ce-i asta? Doué fete s'aú sinucis din amor nenorocit. Bine — au facut. Decât să traesci în nenorocire, mai bine să mori.

Scen'a X.

(Rarița intra plângénd.)

Rarița.

Duduca, me duc deă Mata!

Leonora (se scóla spariata.)

Ce s'a întéplat Rarița?

Rarița.

Iéca, iér l'am prins vorbind cu dâns'a — ți-am spus eu Matale, că n'are să se mai lese de ea? Me duc, nu vreu să-l mai ved!

Leonora.

Rarița draga, fii liniscita, cine scie ce-a vorbit.

Rarița.

S'a jurat, că n'are să mai vorbésca cu dâns'a, s'a jurat pe tot ce-i sfânt, și-acum!... Nu scii Mata ce rei-s barbații, și mincînuoși — și fără suflet. Și mai

cu séma Jonița, e ca un puiu de șerpe. Dar las, l'am și facut eu de ris! L'am ocarit de i-o fi ajuns.

Leonora.

Am să vorbesc eu cu dânsul... da și tu Rarița — trebuie să fii mai blânda, să nu strigi și să nu-l superi indata. Tu nu scii ce lucru frumos e blândeț'a la o femeia. Înainte de tóte...

Rarița (veđénd hârburile pe jos.)

Vai de mine — dar ce-i ast'a? Ce s'a întéplat?

Leonora (aducéndu-și aminte.)

Ah!... Eu... Mi se pare că vine dómn'a Renon. (Merge spre ușa și o deschide.)

Scen'a XI.

Madame Renon (fórté mulțamita.)

Mad. Renon.

Ei — așa-i că am biruit? Nu plecăm la oraș.

Leonora (fericita.)

Nu? Oh! cât sânt de fericita! Madame Renon, spune-mi ce-ți place din lucrurile mele? Vreu să-ți fac și eu o placere — spune te rog! Mi-i așa de urit orașul! Cât e de frumos la țera! De acum n'am să mai super pe domnul Redeanu, nici odata.

Mad. Renon.

Nici n'ai să poți macar. Dlui pléca mâni — vré să stee în oraș de-acum.

Leonora (palida.)

Are... să stee în oraș?... El?

Mad. Renon.

N'are să vie decât la trei luni odata. I-am đis că ve place la țera, că aerul ve face bine, atunci dlui indata s'a decis să ve lese aici, đicénd că dsale nu-i face bine — că se simte aprópe bolnav. Și în adevér e fórté palid și schimbat.

Matilda Poni.

(Va urmá.)

Despre electricitatea atmosferica.

(Urmare și fine.)

Schintei'a electrica isi cauta totdeuna drumul cel mai scurt, pentru aceea trasnetul lovesce mai cu séma în obiecte nalte și în conducatori buni. Déca trasnetul este împedecat în drumul seu spre obiecte nalte prin straturi de aer, cari din diferite cause aú devenit conducatori slabi și déca afla în alta direcțiune straturi, cari conduc electricitatea, mai bine parascesce direcțiunea începuta și-și ia drumul în alta parte chiar spre conducatori rei.

Efectele trasnetului sânt multe: omóra, aprinde, topesce, sfarama s. a. m.

Mórtea, ce o produce trasnetul este momentana și de multe ori cei omoriti de trasnet se afla în aceeași poziție, în care aú fost trasniți. Trasnetul nu vatema organismul trupului și mórtea, ce o produce, provine din o pré mare afectiune a nervilor. De multe ori e bine, să încercăm prin iritarea nervilor a aduce la viața pe cel trasnit.

Diferitele popóre aú diferite credințe despre trasnet. Poporul român din unele părți crede, că trasnetul e o pétra stralucitoare în trei unghiuri, care vine cu atâta repeđiciune, încât intra în pamént la o adâncime de „noué stânjini“.

Corpurile arđibile se aprind prin trasnet, de și acést'a nu se întépla totdeuna. Chiar și poporul nostru deosebesce trasnet cu foc și trasnet sec. În genere, când trasnetul este pré puternic, nu aprinde, întocmai ca la mașinele noastre electrice.

De multe ori trasnetul se desface în mai multe părți și lovesce în mai multe obiecte de odata. Pentru

aceea edificiile aprinse de trasnet cu greu se pot stinge, fiind că focul a izbucnit de odata în mai multe părți.

Un alt fel de trasnet este acela, care nu vine direct din nori, ci se produce numai prin influința acestora. Când trece un nor electric d'asupra unui edificiu (fără paratunel), la o înălțime mica, nimicisece ecuilibrul electricității, adunând în partea superioară a edificiului electricitatea heteronima, ier în partea contrară cea homonima. Déca trece norul foarte repede de asupra edificiului fără să se întempe descarcare directă între electricitatea norului și a casei, cauta electricitățile contrare ale edificiului, să se nimicésca, ce se întempla printr'un trasnet de o putere mai mica decât cel din nori.

Fulgerul are facultatea de a desemná pe trupul celui trasnit diferite obiecte din apropiare. (Keraunographie). Acest fenomen interesant l'a observat prim'a óra Franklin în anul 1786. Un cas de tot interesant de Keraunographie ne este cunoscut din Angli'a. În mijlocul unei p duri pasceau 6 oi pe un islas. Într'o nópte furtunósa trasnetul a lovit oile și pe partea din launtru a pieilor lor jupuite se aflá desemnat întreg peisagiul din gür cu o fidelitate admirabila. Fenomenul Keraunografiei nu este pe deplin esplicat, de și s'au facut unele descoperiri frumoșe și pe acest teren.

Franklin îndata ce s'a convins despre însușirea electrica a norilor, a cugetat asupra modalității, cum s'ar puté conduce electricitatea atmosferica fără pericol în pamént. Și spiritul seu petrunđator a aflat acésta modalitate într'un instrument de un preț foarte mare, în paratunel.

Paratunelul consta dintr'un băț de metal, de o lungime de 1.5—2.5 metri, al cărui vèrf e din platin seu e aurit, ca să fie asigurata contra ruginii. Acest băț aședat vertical pe acoperișul edificiului, stă în legatura cu o sârma de arama, a cărei capete sunt bagate în pamént, în locuri umede. Sârma' a conducătoare e vapsita, ca să fie asigurata contra ruginii. Puterea atractiva a paratunelului se estinde peste un glob, care are diametrul de 4 ori așa mare ca însuși paratunelul. Prin urmare numărul bețelor o se fia diferit, conform marimii edificiului.

Paratunelul ținut totdeuna în stare buna asiguréza edificiul respectiv contra trasnetului, ier paratunelul reu maresce pericolul.

Mult timp nu a cutezat lumea să întrebuinteze acésta folositoare invențiune alui Franklin; fiind că pe de o parte le erá frica ómenilor să adune trasnetele pe acoperișele caselor lor, ier de alta parte, domnind un spirit mai religios decât astadi, țineau de un ce necuviinclos a furá așa dicénd, puterea din mân'a lui Dđeu. Chiar nici ađi nu putem dice, că se bucura acest instrument de o întrebuintare esinsa.

Paratunelul erá cunoscut în evul vechiu. Pe acoperișul templului celui mare alui Solomon în Jerusalem se aflau mai multe bețe de metal, cari aperau templul de trasnete. Aceste bețe le-au folosit Romanii la ocuparea Jerusalemului de sulite.

E întrebare, déca e basata fric'a nóstra de trasnet și déca e posibil cum să ne ferim de trasnet?

Adeverat, că trasnetul a causat mórte mai multor ființe omenesci; cu tóte aceste numărul acelor ființe e neinsemnat, dupa cum ne aréta statisticele. Déca cugetăm, că furtunile curața aerul de praf, miasme, gazuri stricacióse ș. a. și dupa trecerea lor întréga natur'a apare ca reinviata, animalele și vegetațiunea mai vesele, déca cugetăm mai departe, că în tóte locurile și în tot ámpul sântem supusi sortii nestatornice, ne vom convinge, că fric'a de trasnet e de tot nebasata. Totuș e bine, să ne ferim de acest pericol pe cât se póte.

În casa e bine, să închidem ferestile, fără a ne închide hermetice, să stingem focul din cuptor, fiind că fumul conduce electricitatea și să ne continuăm fără frica lucrul. Nu e bine, să stăm lângă ferésta, lângă oglinda, precum în genere lângă cantități mari de metal. E reu, să stăm sub urliou și în genere în curent. Déca ne aflăm pe strada, e mai bine, să ne continám încet drumul spre casa; ier pe câmp e mai consult, să ne culcăm pe pamént pâna trece furtun'a. Fórte periculos e, să ne scutim de plóla sub copaci seu sub clái de fân și paie, fiind că trasnetul lovesce fórte des în aceste obiecte nalte și cei mai mulți au fost omoriți de trasnet sub frunđele copacilor.

Ómenii dela sat au și acum obiceiul, să traga clopotele cu ocașiunea furtunelor. Prin acésta ei maresc pericolul, fiind că s'a constatat, că sgomotul atrage trasnetul.

Electricitatea atmosferica e caus'a mai multor fenomene de lumina. În întunerecul nóptii cu ocașiunea unei tempestăți se pot observá în gürul vèrfului paratunelului mai multe raze de lumina, produse prin nenumeratele schintei electrice, ce intra pe încetul în paratunel. Tot asemenea, când norii sânt aprópe de pamént se observa pe tóte vèrfurile redicate ale unei regiuni astfel de raze de lumina, care apar ca tot atâtea flacari de luminări mici.

Cu mult mai frumoșe sânt fenomenele de lumina. ce le produce electricitatea atmosferica pe mare. Nu arare ori se pot observá pe suprafața mării furtunóse limbi de foc, cari se innalța pâna la deci de urme și care au o lumina mai intensiva ca a sórelui.

Modul formațiunii electricității atmosferice nu e pe deplin esplicat pâna ađi. Volta și Saussure cautau nascerarea ei în evaporarea, ce se întempla pe suprafețele oceanelor; fiind că, dupa cum diceau ei, fia-care schimbare a stării de agregatiune produce electricitate. Dar s'a aretat mai târđiu, că electricitatea, ce se produce la evaporare, nu o produce acțiunea ca atare, ci frecarea. ce o sufer vaporii nascuți de pareții vasului, în care se întempla evaporarea. Pe acésta însușire a vaporilor se baséza mașin'a electrica a englesului Armstrong, inventata în anul 1840. Electricitatea se produce în acésta mașina prin frecarea vaporilor escati într'un cazan, de mai multe țevi de metal, prin care trec. Atmosfer'a apare într'adever ca o mașina gigantica de felul acesta. Fără îndoiela, că vaporii adunați în atmosfera forméza factorul principal la producerea electricității atmosferice, cu tóte aceste modul de formațiune al ei ni-l va descoperi numai viitorul.

Furtunile se ivesc în părțile nóstre vèr'a și mai cu séma în lun'a lui iuliu. Furtunile în timp de ierna sânt rarități mari. În genere furtunile se areta în număr mai mare în locuri calde și atunci, când caldur'a e mai mare. La ecuator sânt furtunile fórte dese și cu cât ne apropiám de poli, cu atât scade numărul lor. La poli furtunile sânt fenomene rare. Furtunile sânt dupa prând mai dese ca nainte de prând și diu'a mai dese ca nóptea.

Furtunile sânt în genere precedate de o nadușela neplacuta, care ne moleșesce și de lipsa totala de vènt. Vènturile împedeca de multe ori izbucnirea furtunelor. de și ele se încep totdeuna cu vènturi mari. De multe ori norii adunați se imprascia, se aduna ieraș purtându-se în cóce și în colo de vènturi, ca furtuna, ce se pregatesce să izbucnésca cu atât mai mare furia.

Înnalțimea la care atèrna norii este fórte diferita; ea variéza între 200—5000 metri, dupa cum ne spun diferitele cercetări. În genere nalțimea norilor vèr'a e mai mare ca ièrn'a.



Calindarul septemânei.

Dzi'a sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbatorile.	Sórele resare	Sórele apune
Dumineca	8	20	C. Pr. Teofilact.	6 1	5 59
Luni	9	21	† SS. 40 Muc. din S.	6 0	6 0
Marti	10	22	Mucenic. Codrat.	5 58	6 2
Mercuri	11	23	P. Sofr. Patr. Jer.	5 56	6 4
Joi	12	24	Cuv. P. Teofan.	5 54	6 7
Vineri	13	25	P. Nichifor Patr.	5 53	6 8
Sâmbeta.	14	26	Cuv. Benedict.	5 51	6 9

„Candidatul Linte“.

(Comedia în 2 scene cu o uvertura și un finale pentru solo și pentru 2 coruri, de C. G. Porumbescu, executată pentru prima-ora de către Reuniunea româna de cântări și muzică în Oravița, la 6 martie.)

Mus'a dlui C. G. Porumbescu, tinerul nostru compositor musical, ierasi a serbat un triumf. În ser'a din 6 martie n. un public numeros, printre care vermuia o mulțime de masce și costume, care de care mai frumoase, așteptă cu neastemper producțiunea corului vocal din Oravița în pies'a „Candidatul Linte“, compozițiune scrisa de dl Porumbescu anume pentru petreceri de carneval.

Nu s'a mai veđut la noi atât'a lume alésa, petrecând la un loc, dar nici că s'a mai audít la noi o piesa musicala româna ca și „Candidatul Linte“.

Dl Porumbescu, pe cât știu, mai întâiu în Oravița și-a lasat să debuteze dragalaș'a sa musa într'o compozițiune ținuta în stil mai mare, în „Cisla“. Cum a fost aplaudata tiner'a musa, cum a fost gugulita, se știe din raporturile de an; și am mai đis atunci, că art'a dlui Porumbescu numai așa va deveni de valóre perena la noi, deca va fi și naționala. Dl Porumbescu ne-a ascultat cuvântul, și nu s'a lasat a fi dus în ispita de glori'a efemera a unor compositorii moderni, cari calca înfumurați peste margaritarele cântecelor și doinelor noastre naționale spre a balbuța tot numai tonuri străine auzului românesc; dl Porumbescu și-a ales partea cea buna.

„Candidatul Linte“, sperăm, este — ca se đicem așa, o uvertura la o seria bogata de scumpe, dragi melodii. Am veđut tiner'a musa a dlui Porumbescu cu zurgalia de policinel, o sburdalnica fetița acusi chicotind în scherzo șagalnic, acusi lugrubând în coturn tragi-comic, jucându-se cu auditoriul „cinel-cinel?“ — și am fost încantați de desmerdațiile ei; cât va fi înse de rapitoare și împunătoare acésta copila, când se va îmbracă în porfir și va pune coróna regala pe cap, se vedeți!...

E bine! dar despre „balul mascat“ nu ne povestesci? me va întreba cloporul de copile, cari și ele au fost acolo, în cortegiul Prințului Carneval, tot atâtea dișiore de apa și uscat! Ba io nu-mi aprind paie 'n cap!

Să đic, că ați fost tóte pâna la una mândre ca sburate dintr'un strop de róua, nu este nici o satisfacere pentru inim'a femeiesca, deca nu se póte constată, că ceea și ceea a fost totusi mai uritica biét'a de cât o đina.

Se đic, că balul a salvat onórea naționala și prestigiul „speranței națiunii“, veți aflá, că sunt plagiatorul raportorilor din capitale, și eu marturisesc, că nu aflu mare fala naționala în a arangá splendide baluri, macar sub patronagiul dușmanilor noștri de mórte!...

Crastaveți baichii! par' că eu o se desleg acésta cestiune naționala importanta, care a încintat spiritele matadorilor noștri!

Mai bine me voiú întórce la „Rigurosul teologic“ se-mi mai scald odata inim'a în periul de dragalașe melodii, ce ánc-a-mi tot mai curg prin minte, ca un dulce echo.

O dorința mai esprim, cumca acésta compozițiune se o putem vedé dela bravul nostru cor vocal reprezentata pe scena cu întreg deguizeméntul recerut, și atunci valórea acestei „mici opere“ se va puté dejudeca cu atât mai bine, și nu va lipsi se auzim în curénd ariele ei frumoase cântate de juni și fete sporind la munca.

Dl Porumbescu acum nu mai are trebuința de încuragiarea noastră. Ca cei ántai admiratori ai sei, noi ne vom bucurá mai mult, deca densul va aflá la întréga românine aprețiarea, ce o merita destinsul seu talent.

N'aș fi drept, deca n'aș aminti cu deosebita lauda zelul și harnici'a coristilor nostri, între cari dl George Pocreanu (Candidatul Linte) cu tenorul seu farmecator a escelat ca totdeuna.

Înceiu și eu cu corul final:

Hai înainte,
Hai la placinte,
Hai la vin;
Hai înainte,
Candidatul Linte
A scapat de chin.
E de mirare,
O minune mare,
Linte-i aprobat,
Linte-i gata
Sé-si ia fét'a
Și-i matur de însurat!

Coresp. ord.

O poeta principesa.

Sub acest titlu, „Neue freie Presse“ dela 14/26 febr., semnaléza că A. S. R. Dómn'a României a tradus câteva poésii românesci în limb'a germâna, poésii aparute la Lipsca sub pseudonimul de „Carmen Sylva“. Menționatul điar observa și cu drept cuvânt, că poetele pe tron au devenit, în acest secol, mai rare de cât în timpii trecuți. Sportul poetic a cedat locul altor pasiuni. De aceea Dómn'a României merita simpatii și laude pentru aceste lucrări, prin cari vré se stabiléscă un raport intelectual între patri'a-i de mai nainte și patri'a-i actuala.

La 1 martie, stil nou, „Neue freie Presse“ inserá în colónele sale áncă câteva informațiuni, tramise din Bucuresci, în cuprinderea urmatóre, pe cari le reproducem dupa traducerea điarului „Bin. Publ.“:

„Numerul de diminéța al điarului dvóstre consacrá cu drept cuvânt principesei Elisabeta, Dómn'a României, câteva vorbe de lauda pentru activitatea-i animata în sfer'a intelectuală. Câteva ihdicári mai lamurite în acésta privința nu sânt póte reu venite cetitorilor. Principesa, fiic'a unei case indirecte de principi din Germâni'a, când a venit în nou'a sa patria, a întâmpinat o primire, ce numai eufemistic s'ar puté numí rece. Deca soțul seú, príncepele Carol, adeca „stráinul“ nu erá privit de cât ca un reú necesar, apoi principesa, acésta femeia plina de spirit și de grația, care nu ne uimá prin frumusețe, nici nu puté aduce tinerului tron legaturi influente cu familiile mari seú splendórea avuției. Acésta nobila femeia gasi un spirit cu totul ostil, care deveni și mai întens, când casatori'a-i remase lipsita de copii.

„Dar aceeași femeia, urita atât de mult, căreia presa din ánghiurile capitalei a cutezat sé-i impute fára



Castelul Combermere în Anglia.

impunitate „că nu pôte îndeplini nici aceea, pentru care ori ce femeia este destul de buna“, ađi se bucură, ca nici o alta principesa, de iubirea generala și de venerațiunea poporului seń. Ea-și datoresce acest'a numai sie ęnsași: bunetății inimii și tactului seń de a declină tóte consiliile cu cari este ęmbiata de a urmă calea ce' și-a ales. I s'a spus că, în acęsta țera, fragmentata de partite, ęmbuibata de ambițiōse aspirațiuni naționale, calea cătra poporalitate se gasește în politica. Ea se ținu cu tóte astea departe de ori ce mișcare politica, de și pôte că adesea i s'aű presintat ęmpregiurări ispititoare. Din contra, ea se consacră c'o rabdare și c'un devotament ce rar se pot vedé, pentru ęngrigirea saracilor și infirmilor, mai ęntai pentru ai capitalei și apoi pentru ai țerii ęntregi.

„Principesei Elisabeta are se-i datoreze Români'a, regularea de ađi, în cele mai importante raporturi, a institutelor de bolnavi și de caritate cari mai nainte se gasiaű într'o stare adeverat semi-asiatica. Ceea ce a facut acęsta nobila femeia în timpul ultimului resbel, ęntrece ori ce lauda.

„Mâna în mâna cu acęsta activitate umanitara, merge și cea pentru prosperarea intelectuala a poporului. Se pôte ęice cu tóta siguranța, că literatur'a româna n'are o amica mai buna, de cât pe principes'a Elisabeta, care nu se mulțamesce numai cu aceea de a fi în relațiune cu poeții recunoscuți și reputați, cu criticii României, ci pórta grija și de talentele tinere ce se radica, favorisându-le materialmente fórte puternic, fâra a ęntrebă vr'odata de pozițiunea politica a partitelor. Tot așá demn de luat în considerațiune este și zelul seń de a face cunoscut și de a respândi în Germani'a literatur'a româna.

Dupa ce acum cinci ani, a dat la lumina sub pseudonimul „E. Wied“ cele d'ęntai traducțiuni ale sale „Rumänische Dichtungen in der Gegenwart“ (poesii românesce din presinte), de atunci în cōce facű se apara în diferite diare o seria de alte traducțiuni de poesii sub numele de „Carmen Sylva“, pe care acum câteva septemâni le-a ęntrunit, dându-le form'a unei cărți sub titlul de „Rumänische Dichtungen“ (poesii românesce) Leipzig, 1881.

În fine, nu credem a comite o indiscrețiune, dęca informăm publicul, că de vr'o doi ani ęncōce, principes'a desvoltă o activitate intensa în ęiaristic'a germană: astfel emană din pen'a sa câteva articole asupra „Vieței Bucurescene“ (Bukarester Gesellschaftsleben), pe care le-au publicat foiele berlinese, precum și cele mai multe din criticele asupra literaturii recente în Români'a, pe care le ęnseră „Magazinul pentru literatura straina“ (Magazin für Literatur des Auslandes.)

Castelul Combermere.

Precum se scie, ęmperatēs'a-regin'a Elisabeta în anii din urma a petrecut câteva luni la vęnatōre în Irland'a. În anul curent inse, din caus'a turburărilor, nu s'a dus acolo, ci în Angli'a.

Ilustrațiunea din nr. presinte infacișeza castelul în care Maj. Sa petrece acolo. Acest castel e al vicomtelui Combermere, în Cheshire, nu departe de Liverpool și de Manchester.

Castelul, precum aręta și ilustrațiunea, e situat cât se pôte de romantic.

I. H.

Literatura si arte.

Artistul român, dl prof. G. Dima, va sosi septemân'a viitoare la Lugos, unde dsa a fost invitat din partea inteligentei române, ca să concerteze. Dupa cum sântem informați, este probabil, ca dl Dima să se aplice

pe viitor în Sibiu ca profesor de musica și cânt. N'am puté decăt gratulă la o acuisițiune atât de nimerita!

Teatru român în Brașov. Trup'a dlui A. Petculescu, care n'a prę fost spriginita la Sibiu, a mers de acolo la Brașov și duminica a jucat în sal'a „Orfeului“ (Hôtel Weiss) piesele: a) „Soldații români“, comedia în 2 acte de Bujoreanu, b) „O cina fâra finit“ comedia într'un act de Lupescu.

Stefanița voda. Sub titlul acesta a aparut la Sibiu, în editur'a eredei Closius, un „cântec din țera Oltului“. Prețul 8 cr. Recomandăm broșuric'a acest'a atențiunii carturarilor poporului nostru.

Musicalie noue. La Táborszky și Parsch în Budapesta a aparut: „A toborzás. Rátkay László eredeti népsziművének legkedveltebb dalai“, pentru pian de Erkel Elek, prețul 1 fl. 50 cr.

Biserica si școla.

Dieces'a Orăđii-mari. MOD. Samuil Sabo protopop onor. și paroc în Cordeu s'a numit paroc în Țr-Kenez. On. D. Vasiliu Nyeki s'a numit administr. parochial în Vrtiș, iera în locul acestuia de capelan în Leta-mare On. D. George Silvașan preot nou-ordinat.

Gimnasiul din Beiuș. Ratiociniu public. (Continuare). În favōrea fondului gimnasiunului din Beiuș au mai subscris și platit urmatorii domni: Iosif Erdeli adv. 20 fl., Iosif Nestor jude investigator 10 fl., Mihail Popescu notar în Lazur 5 fl., George Crainic notar în Nogorid 5 fl., Ioan Marinescu cleric 1 fl., Dem. Mureșan cleric 1 fl., Andreiu Pelle cleric 1 fl.; aceste sume sânt oferite pentru fia-care an în decurs de patru ani, — iera odata pentru totdeuna au subscris: dōmn'a Carolina Erdeli 5 fl., dl Desideriu Borbola adv. 15 fl., dl Paul Makai cand. de avocat 1 fl., la olalta: 64 fl. Cu totul pâna acuma: 741 fl. 50 cr. (Va urmă.) *Silviu Reșeu.*

Dieces'a Aradului. Epitropi'a fondurilor bisericesci și școlarie comune dieceselor Arad și Caransebeș ținu marti în 22 martie noű a. c. ședința plenaria. În acęsta ședința, precum aflăm din „Bis. și Șcōla“, aveau să se pertracte: socoțile de pe anul 1880, raportul general despre gerarea afacerilor epitropiei, ce se vor susține venerabilelor sinōde eparchiali de Arad și Caransebeș, apoi petițiunile ęntrate pentru acordarea ęmprumuturilor ipotecarie, și alte obiecte. — Administrator protopopesc pentru Arad, precum ni se scie, este denumit, dl Moisa Boșșanu, paroc în Curticlu ląnga Arad.

Archidieces'a Bucovinei. Din Cernauti primim aceste șire: „Prę Cuvioși'a Sa dl Miron M. Calinescu, archimandrit și profesor la facultatea teologica pentru teologi'a morala, fu numit în curęnd consilier activ la consistoriul archiepiscopesc în locul vacant de chartofilax. La acęsta denumire și alegere se pôte felicita și clerul și dieces'a nōstra“.

Societati si institute.

Asociațiunea transilvana. Comitetul a adresat cătra directorii despartemintelor un cercular, prin care i invita să deschida câte o lista de subscriere în favōrul monumentului lui Andreiu Mureșanu, pentru care s'au adunat, în timp de 16 ani, numai 442 fl. 49 cr. și se cer cel puțin 2000 fl. Ne place a crede, că publicul românesc, deșteptat în fine din letargi'a sa, cel puțin cu asta ocașiune își va face datori'a.

Din Sibiu ni se scie, că în curęnd se va puté ęnființa și acolo definitiv Reuniunea femeilor române, care are de scop ęnființarea unei șcōle de fete pentru crescerea mai ęnalta a fetelor române. Ministeriul a poflit să se intercaleze niște paragrafi noi în statutele substernute. Aceste s'aű desbatut în ședința din duminec'a trecuta a damelor române de acolo, ținuta la zelos'a dna Maria Cosma, president'a interimala a reu-

niunii. Primindu-se modificările cerute, statutele se vor sușterne de nou guvernului.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Pr. Ssa Mihaiu Pavelu*, episcopul dieceșei oradane, a sosit acasa duminica dela moșia sa din Maramureș. — *Capelani de cl. II in reserva* s'au numit dnii Nicolae Ioan și Basiliu Barb preoți gr. or. din archidieceșă, Dionisiu Pop preot gr. c. din archidieceșă și Alesandru Merțariu preot din dieceș'a Gherlei.

Conferințe electorale române. *La Deva* se va ține în 26 martie o conferința a alegătorilor români din cercul Deva, obiectul va fi consultare în afacerile electorale; conferința e conchiamata de dnii Ioan Papiu, George Secula, Alessiu Olariu, George Nicôra, dr. Petco Lazar, F. Hossu Longin, Isaia Moldovan. — *La Blasiu* se va ține la 24 martie o conferința a românilor din cercul electoral al Aiudului, pentru alegerea delegaților ce vor represintă cercul la conferința națională din 12 maiu la Sibiiu; conferința e convocata de dl I. Antonelli.

Înmormântarea lui A. T. Laurianu, scrie „Bin. Publ.“, s'a facut într'un mod demn de meritele betrânului scriitor. Corpul didactic, mai în întregimea lui, împreuna cu elevii diferitelor școle, purtând drapele respective, au însoțit cortegul dela biserica. Domnitorul a tramis pe adjutantul maior Magher cu trasur'a domneșca și cu o mare corôna de violele de Parma. Printre corône, erau a profesorilor fosti elevi ai repausatului, a liceelor Sf. Sava și Matei Basarab etc. În biserica, s'au roștit două discursuri funebre: unul de cătra p. s. s. mitropolitul Moldovei (fost școlar al repausatului, și care a oficiat serviciul religios) și altul de cătra dl G. Sion, delegat din partea Academiei. În fața universității, a vorbit dl P. Cernatescu din partea facultății de litere și dl D. T. Dobrescu, profesor la seminar, din partea fostilor elevi ai repausatului. În dreptul liceului Sf. Sava, a roștit o alocuțiune dl D. Ananescu, directorul liceului care a avut pe A. T. Laurianu între profesori. La cimitir, a vorbit dl G. Missail din partea „Societății Transilvani'a“.

Carneval. *In Varadia*, lângă Vêrșeț, s'a arangiat la 6 martie un bal popular în favorul gimnasiului român din Beiuș, vinitul curat a fost 56 fl. — *La Brașov* petrecerea arangiată la 15/27 febr. în favorul fondului Reuniunii femeilor române a produs un vinit curat de 216 fl. 78 cr. Comitetul, prin president'a dn'a Maria Secareanu, aduce mulțamita întâiu acelor pré stimate dame, cari și-au dat concursul la partea musicală de-klamatorica a seratei, și anume dómnelor Elena Gärtner, Veturia Neagoe și dșórelor Sevastia Mureșanu, Elena Dimitriu și Hareti Sotir, precum și damelor arangiatóre și anume dómnelor Elena Sotir, Polixena dr. Pop, Ecatarina Pușcariu, Octavia Stanescu, Maria Alexi, Maria Popia și Elisa Mureșanu. — *La Pistritia* în 5 martie se dete prim'a petrecere româna, care a reeșit bine. — *Balul român din Budapesta* a produs până acuma un vinit de 1300 fl. Comitetul balului a primit din Viena dela Maj. Sa imperatul și regele 100 fl. pentru Societatea „Petru Maior“.

Necrológe. *Francisc Gitye*, mechanist, fiul brașovului mechanist român în Oradea-mare Dimitrie Gitye, a încetat din viața, dupa o bóla îndelungata, în 16 l. c. în etate de 25 ani. — *Gavril Șabó*, învêțator gr. c. în Santeul-mare, a repausat la 14 l. c. în Oradea-mare, în etate de 24 ani.

Sciri din Români'a. *Dl Gr. G. Tocilescu*, dr. în filosofia, elev al școlii de studii înalte din Paris, s'a numit în postul de director al museului de anticități din Bucuresci; dsa tot odata este însărcinat în mod provisoriu să faca cursul de archeologia și numismatica dela

facultatea de litere, pâna când dl Odobescu se va rențorce din străinătate. — *Ministrul de lucrări publice* a prezentat adunării legiuitoře un proiect de lege pentru desființarea portului franc în orașul Tulcea.

Cronic'a lunei.

Țarul omorît se va înmormântă la 27 l. c. până atunci osemintele lui vor fi puse la vederea publicului pe un catafalc în biserica Petru-Pavel. Tóte curțile vor fi represintate la înmormântare. Principes'a Jurjevșca, nou'a soția a țarului, la două ore dupa catastrofa a plecat în Itali'a. Rusacov e de 19 ani, el fu condamnat la mórte, dar sentința încă nu s'a executat.

Un drac hoț. În ținutul Hünfeld la o veduva, care locuia singura și încasase cu vre-o câte-va zile mai înainte sum'a de 3600 mărci, se aretă nóptea punct la 12 ore un drac și i certă banii. Veduv'a înse i dadu numai 600 mărci dicend, că 3 mii le a tramis deja la institutul de pastrare din Fulda. Dracul luând cele 600 mărci porunci bieteii femeii a scóte dela institut și cele 3000 în diu'a viitoare, căci el în nóptea urmatóre ierasi va veni punct la 12 césuri și deca nu va primi banii, va fi vai de capul ei. Veduv'a diminêța se ié pe picóre spre Fulda, dar spaim'a ei! auđind dela casa institutului, că o suma așa de mare se póte scóte dela institut numai deca se anuciă cu 3 luni înainte. Tremurând acum de frica spune directorului dela institut necasul ei și fiind de acesta îmbunata și sfatuita a se întórce acasa și a se culcă fără nici o frica, căci de dracul se va îngriji el. Biét'a femeia sosind acasa sér'a se culcă în pat și eră în așteptare că ce se se întemple cu ea deca vine dracul. Acesta punct la 12 ore nóptea se aretă și auđind din gur'a femeii, că banii nu se pot scóte pâna peste 3 luni se mulțamesce și cu atâta și pornesce să se duca. Atunci doi gendarmi strigând: Drace! noi voim să te luăm cu noi și eșind dintr'un unghiu, îl legara bine în lanțuri și i dusera la locul cuvenit. Dracul a fost un individ blastemat din sat, care se îmbracase într'o piele de bou și așa facu presiune asupra veduvei, de i-a dat cele 600 mărci, care suma s'a aflat mai întréga la el acasa.

O scen'a în colivi'a leilor. Foile din Birmingham istorisesc o scena mișcatóre, petrecuta în Bingley-halle, un local de petrecere din Birmingham. Ací niște cântareți detera câteva septemâni mai multe represintațiuni variate, cărora le punea vêrf aducerea unor lei africani de cătra îmblânditorul Alimacousa. Sâmbet'a trecuta Wallace, unul din regii pustiiilor africane, se repeđi asupra lui Alimacousa îndata ce acesta întră în colivia, îl trânti la pamânt și-i înfipse teribil'a ghiara în brațul drept. Îmblânditorul nu se putea folosi de biclul seu, pe care-l ținea în drept'a, de aceea trase un foc cu revolverul ce-l ținea în mân'a stânga, și care eră încarcat cu cartușe, fără glonț. Acésta nu avu nici un efect. Leul remase în poziți'a sa de biruitor, cu cele două labe de dinainte d'asupra îmblânditorului. Un ingrigitor alergă cu un drug de fier și irită într'atâta pe leu pâna ce lasă pe Alimacousa. Acesta se sculă, trase cu cea mai mare linisce al doilea foc orb asupra bestiei, acesta își produse efectul și leul se retrase ragind într'un colț. Îmblânditorul parasi apoi colivi'a, și leșină îndata ce se departă din apropierea leilor. A trebuit dus la spital unde merge spre însânetoșire; se înțelege că anevoie se va mai puté folosi de mân'a cea sfașiata. Leul se va da gradinei zoologice și astfel se va pastră acest esemplar al rasei sale. Întreprinđitorul va încetă, dupa experiența facuta, cu representațiuni, pentru a dovedi influința îmblânditóre a omului, asupra acestui animal.

Sciri straine. *Logodn'a principelui mostenitor al Svediei* cu principes'a Victoria, fiic'a marelui duce de

Baden, nepôt'a imperatului Germaniei, a fost celebrată în 12 martie la Baden. — *Mod'a cea mai nouă* în privința hârtiilor de epistolă este d'a întrebuintă pentru fia-care și alta coloare, astfel luni'a verde palidă, marț'a ros'a, mercuri'a cenușia închisă, joi'a vîneta, vineră alba, sâmbet'a de colorea paiului și duminică de orange. — *La Roma* luni s'a serbat cu pompa și cu bucuria dîu'a născerii regelui. — *Principele Gorciacoff*, precum se scrie din Nizza, într'atăta s'a intrat, în cât acusi se va pute rentorțe la Petersburg, de cumva evenimentele mai prôspete nu-i vor fi cîuntat poft'a acest'a. — *Magasins du Printemps*, o renumită negustoria de mode din Paris, a ars; pagubele se urca la că-

teva milioane de franci. — *La Paris 70* de chirurși și medici din spitalele Parisului au adresat consiliului municipal o protestare în contra proiectului de a înlocui calugarițele infirmiere, prin supraveghiatori laici. — *Gréyyr*, președintele republicei franceze, a dat la 11 martie un bal, care a produs mare senzațiune și la care asistă și Gambetta. — *Banchierul Moritz Effrussi* din Odessa s'a logodit cu un'a din fiici a vestitului Rothschild, logodnic'a aduce viitorului său soț o zestre de 17.000.000 franci.

Proprietar, redactor răspundător și editor :
IOSIF VULCANU.

I N S E R T I U N E .

Scos din gur'a mortii.



În orașul Shawforth, lângă Rochdale, trăia un om, a cărui ocupațiune eră a curați gropile din cercurile minelor. Acela eră tare și puternic, și suportă cele mai grele strapație, până când și el, ca cei mai mulți de clas'a sa, a început a tentă provedința, încordându-si puterile mai mult decât permite cea mai sănătoșă constituție corporală a omului.

Acest barbat a devenit înainte cu doi ani jertfa unei bôle, care i-a sdruncinat cu totul constituțiunea. Până aci avisat întru susținerea sa și a familiei sale, la puterile lui fizice, și la diligența lui neobosită, acum observă cu întristare că isvôrele susținerii sale încep a secă, și că agonisarea lui modestă, fructul lucrului său, începe a se consumă, lasând întrare liberă lipsei nesuportabile. Din morbul lui se nascura cu încetul alte și alte morbururi, până ce în fine amicul nostru deveni o ruina de om, așă cât abia se mai putea mișcă din loc; asthm'a și reumatismul îl cuprinsera în mesura atât de cumplită, în cât abia mai putea resuflă.

De ôra-ce eră pré superb, pentru ca să cerșesca, de alta parte înse miseria estrema îl constrîngea a câștigă ceva, pentru ca să nu mōra de fōme împreuna cu famili'a sa, amicii binevoitori i-au câștigat un lucru ușor, (carele acum se îndeplinesc prin fetețe). Înse ori cât de ușor eră acest lucru; neputințele barbatului odinioara atât de tare și musculos, l'au constrins pe acest'a a renunția la acel lucru, aruncându-l est mod în abisul desperațiunii. Decât câștigarea nutrementului, i-a fost înse și mai grea mistuirea aceia, de ôra-ce organele lui de mistuire erau atacate, și precum se parea sdruncinate fără nici o speranța de a se vindecă. Durerile stomacului său erau cumplite, și medicii nu-i puteau câștigă alinare.

În starea aceșta tristă a primit dela unii amici îngrigiti un pamflet, care laudă însușirile bune ale extractului lui Shaker pentru vindecarea Dyspepsiei și a morbururilor de acest gen. Ca omul ce e aprôpe de înneccare, și se lēga de un paiu, așă a primit și morbosul nostru medicamentul oferit. Ori cine va înțelege, că pacientul pe acest timp nu eră decât un schelet formal; înse prin folosirea extractului lui Shaker și-a recăștigat sănătatea și puterile și s'a smuls din gur'a morții. Reumatismul și asthm'a, și urmările mistuirii sdruncinate așă dîcînd cu totul, au disparut curēnd, pentru a nu se mai ivi, iēra dūna câteva luni, omul nostru eră deja în stare a urmă de nou ocupațiunii sale, și a împlini cele mai grele lucruri, cari de vre-o dōue-spre-dece luni dela însănătoșarea sa, le continua în tūte dîilele.

Fia-care trebuie să admită, că acest'a a fost o cura admirabilă, care pōte fi constăta, căci poștariul, seu ori-care alt barbat de frunte din Shawforth, va pute întari adevărul celor dîse mai sus. Omul respectiv se numesce Thomas Briggs, și locuesce în Peel Terrace, Shawforth lângă Rochdale, în Anglia.

Casul de mai sus nu e isolat și unic, pentru că tot acel extract a avut rezultatele cele mai admirabile, și dēca cetitorii poftesc doveđi, sē-mi scrie, și le voiu comunică sute de casuri, cari asemenea vor probă valōrea extractului lui Shaker.

În Engliter'a s'au vëndut în anul 1880, mai fără de nici o anuniare, aprôpe la un milion (1.000.000) de sticle din acest medicament; acest'a trecere însemnata a fost cu deosebire rezultatul comendațiunilor acelor barbți, cari au tras folos din întrebuintărea acestei medicaine, și din recunoscința au enarat faptul amicilor lor și altora. De asemenea trecere enormă în timp atât de scurt încă nu s'a bucurat atare medicament în nici o țera, dîn ce nu se pōte deduce alt'a, decât aceea ce întru adevăr e așă — că medicin'a are valōre adeverata.

Deposite sînt în Oradea-mare (Nagyvárad): la GEORGIU NYIRI și la farm. miserenilor.

În Arad Mat. Rozsinyai; Aszód: Dosza Arpad; Budapesta: Ios. de Török, farm. în strad'a regelui nr. 7; B-Csaba: Béla Varságh, E. Badits; Dobrițin: Dr. Emil Rothschnek, Victor Vécsey, Ferd. Göll; Dorozsma: Carol Kansag; Duna-Földvár: Ios. de Pap; Eresi: Ioan Kurucz; Becicerec-mare: R. Mencser; H. N. Vászárhely Iul. Kiss, Högyész Emeric Tery, Iászis-Er Ios. Mlatz, Kalocsa Carol Horváth, Karansebes I. F. Müller, Losonc Kűchner Daniel, Makó Adolf Nagy, M. Kövesd Vilius Fridely, Maros-Vászárhely Bernády Daniel, Műhlbach I. C. Reinhart, Mágos Géza Szép, Nagy-Körös Coloman Tarkóy, Nem. Czernya Carol A. Rzika, Nyiregyháza Em. Korány, Neusatz K. Grosinger, Oravicza A. C. Knobloch, Pancsova W. Graf, Petrozény Guido Gerbert, Semlin Carol Trechtsik, Seghedin C. Barsay, Albert Kovács, Szabadka Ios. Szigethy, Dr. Carol Joc, Szárcsa Carol Tanfy, Temesvar C. M. Jahner, strada Hunyadi, St. Tarcsay, Vêrșeț G. Bienenrth, Zombor Emil Gallé.

Proprietar A. J. WHITE; agentura principala și en gros pentru Ungari'a, Transilvani'a și Croați'a la Ios. Török, farmacist în Budapesta, Király utca 12 sz.